

Dokumentasjon og etterarbeid: Journalføring, Rettsmedisinsk protokoll og Legeerklæring

NKLM Grunnkurs 18. – 19. mars 2024

Dina Midttun

Læringsmål

- Forstå samtidig journalføring mht. pasientbehandling og rettsmedisinsk dokumentasjon
- Kunne bruke Rettsmedisinsk protokoll
- Forstå hvordan dokumentasjonen skal brukes senere
- Forstå hvorfor presisjon er viktig

Agenda

- Hensikter med journalføring
- Rettsmedisinsk protokoll systematisk gjennomgang
- Klinisk rettsmedisinsk legeerklæring (friteksterklæring) etter mandat fra politiet

Om journaler

Hensikten med journalføring er **todelt**

Helsepersonelloven

Kapittel 8 § 39 og § 40

- Plikt til å føre journal for pasientbehandling

Kapittel 2 § 15

- Krav til utstedelse av attester
- Også legeerklæringer til rettsapparatet
- Journal legger grunnlaget

Om journaler

Journalføring i to stadier/ trinn

1. Akutt ved undersøkelse:

- Medisinsk elektronisk pasientjournal (EPJ)
- Rettsmedisinsk protokoll + skisse + foto

2. Senere: legeerklæring til politi/rettsapparat:

- Ved anmeldelse / hvis politi begjærer informasjon og med fritak fra pasienten.
- Basert på EPJ, rettsmedisinsk protokoll, skisser, foto.
- Bearbeidet og renskrevet med vurderinger

Rettsmedisinsk protokoll

- Brukes underveis i samtale og undersøkelse som verktøy/huskeliste
- Inneholder veiledning
- Godt grunnarbeid med grundig utfylt protokoll helt essensielt for senere vurderinger
- Noen mottak: renskrevet rettsmedisinsk protokoll gis til politiet etter anmodning og skriftlig fritak
- Andre skriver legeerklæringer etter mandat og med fritak

Rettsmedisinsk protokoll til politiet

Før utsendelse:

- Forklar ev medisinbruk og medisinske diagnoser
- Luk ut helseinfo som ikke er relevant for rettsapparatet
- Skadebeskrivelser ryddes, fornorskes, suppleres
- Ren-tegne skissene, vis funnenes form, lokalisering
- Rydd foto, gi nummer, lokalisasjon, velg beste versjoner
- Suppler forsiden med fritak, anmeldelsesnummer
- Suppler prøvesvar – eget ark, ikke kopi av alle labsvar
- Suppler oppfølgingsinformasjon
- Vurder funn , både avvik og normalfunn

Relevant helseinformasjon til rettsapparat = Informasjon med betydning for vurdering av funn og undersøktes tilstand

Rettsmedisinsk protokoll side for side

Side 1

Personalia

- Ankomst, når og med hvem
- Samtale/undersøkelse, når og med hvem
- Fritak fra taushetsplikt
- Utlevering til politiet
- HUSK: kopi til Den rettsmedisinske kommisjon

Rettsmedisinsk protokoll for undersøkelse av pasient som angir seksuelt overgrep		Mottak Oslo
		SO nr.
PASIENT	F. DATO	
Kvinne ☐ Mann ☐ Annet ☐		
ANKOMST		
Sted ..... Legevakt	Ukedag/dato/kl.	
LEDSAGET AV		
Navn		Relasjon
ANMELDELSE		
Politidistrikt ..... Politidistrikt		Anmeldelsesnummer
MEDISINSK UNDERSØKELSE UTFØRT		
Sted Legevakt	Dato/tid.	
Lege	Sykepleier / annet helsepersonell	
Kartleggingsantall med (navn)		
Eventuelle andre personer til stede ved samtale/undersøkelse		
FRITAK FRA TAUSHETSPLIKT FORELIGGER. ER FRITAKET SPESIFISERT TIL Å GJELDE ANALYSESVAR VEDRØRENDE RUSMIDLER? ☐ JA ☐ NEI		
DOKUMENTASJON UTLEVERT TIL POLITIET		
Protokoll		Dato
Sendt / av utlevert av		
Til navn / av signatur	..... Politidistrikt v/ Kopi til Den rettsmedisinske kommisjon	
Sikret materiale		Dato
Utlevert av		
Til Navn / av signatur	Politidistrikt v/	

Hendelsesforløpet

Side 2

Undersøktes opplysninger om hendelsen slik helsepersonellet oppfattet det

HUSK:

- Ikke avhør
- Undersøkte har ikke kontroll-lest journal/ protokoll
- Språk/kommunikasjonsvansker, rus eller psykisk tilstand kan påvirke kvalitet på opplysningene

UNDERSØKTES BESKRIVELSE AV HENDELSE

Tidspunkt for og varighet av det angitte overgrep

Åsted (hjemme, leilighet, bil, gate etc.)

Gjemningsperson (kjent, ukjent, antall, ikke navn)

Tvang/trusler (verbal, handling etc.)

Vold (kartlegg med åpne spørsmål, men spør alltid spesifikt etter vold mot hode, pustehindrende vold inkl. halsgrep)

JA NEI Er det angitt vold/traume mot hode? Hvis ja kartlegges ledsagesymptomer og funn i Sjøkkliste s.3

JA NEI Er det angitt pustehinder / halsgrep Hvis ja kartlegges ledsagesymptomer og funn i Sjøkkliste s.3

Påklledning (tykke klær kan beskytte mot skade)

Inntatt legemidler/ rusmidler e.l. / mistanke om påført rus

ANGITTE SEKSUELLE HANDLINGER

	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke spurt
Inntrengning i skjede med penis				
Inntrengning i endetarm med penis				
Inntrengning i munn med penis				
Pasientens kjønnsorgan slikket/sugd				

Kondom benyttet				
Glidemiddel benyttet				
Sædavgang				
Inntrengning med finger/e				
Inntrengning med fremmedlegeme				
Berøring med penis				
Pasient er sugd / slikket på / kysset				
Seksuelle handlinger pasienten måtte utføre				

Kommentarer

Side 4

Handlinger etter overgrep - spor

Medisinske opplysninger:

- Skriv fritt ved primærdokumentasjon.
- Til politi: avgrens til relevant for vurderinger av funn og adferd
- Medisinske diagnoser/ faste medisiner – forklar tilstand og medisinbruk!
- Ved relasjonsovergrep – info mht. sikkerhet
- Tidligere utsatthet for overgrep – om du ikke vet at det er politianmeldt, bruk f. eks. «tidligere traume-opplevelser»

HANDLINGER ETTER ANGITT OVERGREP

	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke spurt
Tørket seg				
Dusjet/badel/vasket				
Skytt kroppspåning				
Oppkast				
Pussel terner				
Halt vannlating				
Halt avføring				
Skllet tøy				

Kommentarer:

MEDISINSKE OPPLYSNINGER

Relevante tidligere/ nåværende sykdommer/skader:

Førighet/funksjonsnedsettelse/aktivitet:

Faste medisiner og bruksområde:

Gynekologisk/urologisk helse og naturlige funksjoner:

Prevensjon:

Første dag siste menstruasjon:

Fødsler:

Tidligere inngrep/skader/kjønnslimstelse/omskjæring:

Sekuel helse/praksis:

Hos unge tenåringer:

Alder for første menstruasjon, pubertetsutvikling:

Tidligere samleerfaring:

Tampongbruk:

Hos postmenopause:

Alder for overgangsalder:

Bruk av hormonpreparater (systemisk og lokal):

Avføringsmønster og -pløyer:

(Vanlig avføringsmønster eller problemer, hemoroidplager etc.)

Vannlating/ ejakulatutflod fra urinner:

Frivillig seksuell kontakt, (opplysning relevant for vurdering av ev funn og spormateriale):

innen siste dag siste 2-3 dager 4-7dager siden mer enn en uke siden aldri tidligere ikke spurt

Hvis innenfor siste uke, hvilken seksuell kontakt / med hvem? Ev ikke spurt.

Undersøkelse

Side 5

Både sykepleier og lege dokumenterer
Pas. tilstand endres ofte ila. oppholdet

Psykisk tilstand

- Observert/angitt
- Kroppsholdning, blikkontakt, forklaringsevne:
sammenhengende/springende, ordrik/fåmælt

Fysisk tilstand Allmenntilstand, smertepåvirkning, vitalia

Ruspåvirkning Lukt, tale, adferd, bevegelse

PASIENTENS TILSTAND VED UNDERSØKELSEN					
	Angitt av pasient	Observert		Angitt av pasient	Observert
Følelsesmessig kontroll			Blekhet		
Fjern, vanskelig å få kontakt med			Skjelvinger		
Mimikkfattig			Frysinger		
Innskrenket oppfatningsevne			Kaldsvette		
Apatisk			Kvalme/brekninger		
Husker lite			Magesmerter		
Trettsliten			Pustevansker		
Deprimert, trist			Svimmelhet		
Gråt			Kvelningsfølelse		
Rastløs/urolig			Hjertebank		
Uttrykker frykt / er angstpreget			Smarter		
Sivnetten			Annet		
Uttrykker sinne / er aggressiv					
Umotivert latter			Tegn på rus:		
Usammenhengende fremstilling			Lukt		
Føler seg krenket			Snavlete tale		
Skiltethetsfølelse			Samtale vanskelig		
Smittefrykt			Sløv		
Traumegenopplevelse			Ustø gange		
Uvirkelighetsopplevelse			Oppgiret, "hey"		

Puls	Høyde (angi om selvrapportert)
Blodtrykk	Vekt (angi om selvrapportert)
Pupillestørrelse	Temperatur (°C)

UTFYLLENDE BESKRIVELSE AV PASIENTENS TILSTAND	
Legg vekt på	• Psykiske og fysiologiske stressreaksjoner hos undersøkte observert under konsultasjon • Hvis flere personer har observert undersøkte, presiser hvem som har observert hva. • Reaksjoner angitt av undersøkte, inklusive ev beskrivelse av tilstanden i siden etter angitt overgrep frem til konsultasjon. • Smarter – hvor oppgir undersøkte å ha vondt. Beskriv ev observerte tegn til smertepåvirkning. • Beskriv ev synlige tegn på rus/legemiddelpåvirkning. • Beskriv også ev kommunikasjonsevnesker pga språk/annet.

Hjelpemiddel

Kryss av for det som kommer frem

(Ikke ja/nei på hvert enkelt punkt)

Dokumentasjon av adferd

Hvorfor er det viktig?

- For videre behandling av pasienten.
- Inngår i legeerklæring til politi/rettsvesen
- Vektlegges stadig mer i rettsapparatet

De fysiske funn alene er sjelden avgjørende.

Det er vanlig ikke å se skader.

Klær

Side 6

Klær har betydning som:

- mulig sporkilde
- situasjonsspor (skader oppstått ved hendelsen)

Dokumenter påkledning/ avkledning ved hendelse, dette har betydning for å vurdere:

- mulighet for spor og skader på tøy
- sjanse for skader på kropp ved vold

Klær sikres:

- Åpenbare skader beskrives
- Detaljinspeksjon er politioppgave

KLÆR OG ANDRE GJENSTANDER SIKRET

- Relevant tøy/gjenstander, dvs. som er tilsøkt, skadet, eller hvor det kan ha vært etterlatt spor
- Truse/fruseinnlegg bør sikres rutinemessig
- Pagg pakkes hver for seg i henhold til sporskringsinstruks

Kroppundersøkelse

Side 6-7

Isse – til – tå undersøkelse

Husk hodebunn, bak ører, armhuler,
håndflater, fotsåler...

Husk å omtale us. for indre skader

Negative funn presiseres, viktig !

Noter også gamle arr, piercing,
tatovering

Grå felt er veiledning

KROPPSUNDERSØKELSE (skader, flekker og fremmedmateriale på kropp)

Se etter misfarging, hevelse og defekter i hud, brukne negler etc. Spør etter ømhet.
Ved opplysning om kvelerak/halsgrep: Se etter punktblødninger på slimhinner i øyne/munn og på hud bak ørene.
Ved opplysning om lugging: Gre håret for løse hår, se etter hårtap og punktblødninger i hårbunn.

- Funn nummereres, lokaliseres, beskrives (farge, form, størrelse, retning, intakt/skadet hudoverflate, hevelse etc.) i tekst og på egne skisser
- Funn fotografes vinkelrett med fotolinjal
- Fremmedmateriale (fibre, fastsittende flekker etc) sikres i henhold til sporskringsinstruks

BRUK NORSKE ORD:

Bulla: blømm
Ekchymose: større blodutredelse i hud, beskriv misfarging, form og størrelse
Ekskoriasjon: hudavskrapning
Erosjon: overfladisk slimhinnesår
Erytem, rubor: rødme i huden
Distorsjon: forstuvning
Hematom: blodutredelse med hevelse i hud/underhud, beskriv misfarging og hevelsen
Kontusjon: knusningskade, støtskade
Lacerasjon: knusningsrift, oppriving, vevskade
Nekrose: død vev
Petekie: punktblødning
Ruptur: bristning, knusningsrift, overtrekningsrift
Ødem: hevelse/vevsvæskeutsvinn i bløtvev

VURDER ETTER UTSEENDE OM SKADENE SKYLDES

Stump vold (blodutredelse, trykkmerke, hudavskrapning, vevsknusning, rift)
Skarp vold (stikkår, skjæresår, huggår. Disse har skarpe kanter og jevn bunn, i motsetning til rifter)
Termisk skade (forfrysning, forbrenning)

FUNN VED KROPPSUNDERSØKELSE

GENERELT

- JA NEI Er hele kroppen inspisert/vurdert? Hvis nei, presiser i kommentar
- JA NEI Funn er tegnet
- JA NEI Funn er fotografert
- JA NEI Medfører undersøktets hudfarge at blodutredelser kan være vanskelige å se (beskriv i kommentar)
- JA NEI Foreligger medisinske funn/sykdom som kan påvirke skadens utseende, eller andre forhold, uten sammenheng med et eventuelt overgrep, som kan ha betydning for vurderingen?
(beskriv i kommentar)
- JA NEI Er det sikret sporprøver fra kroppsoverflate mht. hudceller, spytt, sæd eller annet flekkmateriale?

Generelt om skader og funn i klinisk rettsmedisinsk metode

- **Beskrivelse er det aller viktigste, noe dere må kunne!**
- **Rettsmedisinsk vurdering** er vanskelig (umulig) uten god beskrivelse:

A. Klassifisere: hva slags type skade (bloduttredelse, overhudsavskrapning, stikksår etc.)

B. Skademekanisme: stump traume, skarpt traume, termisk skade, kjemisk skade

C. Omstendigheter: kan funnene ha oppstått i et gitt scenario?

Ved hvert overgrepsmottak bør det finnes leger som kan utfører vurdering i trinn A og B i Rettsmedisinsk protokoll. Trinn C krever mer erfaring/kurs i klinisk rettsmedisin. Se også de siste lysbildene i denne presentasjonen.

Alle skader/avvik beskrives:

- Systematisk beskrivelse
- Klassifiser funnet
- Vurder mht. skademekanisme
stump -skarp -termisk traume

Ofte ingen skader: fravær av skader/normalfunn utelukker ikke ev. stump vold, kan heller ikke bekrefte det. Kommenteres i oppsummering

Man må ta seg tid til etterarbeide – der og da , og før utlevering.

FUNN	HODE/HALS / ANSIKT	Skisse	Foto
Nr./lokalisasjon/ beskrivelse			
Vurdering			
FUNN	ARMER/HENDER	Skisse	Foto
Nr./lokalisasjon/ beskrivelse			
Vurdering			
FUNN	BRYSTKASSE / MAGE / RYGG/SETE	Skisse	Foto
Nr./lokalisasjon/ beskrivelse			
Vurdering			
FUNN	BEN/FØTTER	Skisse	Foto
Nr./lokalisasjon/ beskrivelse			
Vurdering			
FUNN	ANNET	Skisse	Foto
Nr./lokalisasjon/ beskrivelse			
Vurdering			

Kroppsåpninger

Side 8

- Skader kan indikere seksuell kontakt, men sjelden skille frivillig versus ufrivillig
- Også mange uten tidligere samleierfaring vil være uten skader
- Ofte ingen skader: fravær av skader/normalfunn utelukker ikke seksuell kontakt, kan heller ikke bekrefte det. Kommenteres i oppsummering

FUNN VED UNDERSØKELSE AV KROPPSÅPNINGER		
MUNNHULE		
Eventuelle avvik beskrives:	Skisse	Foto
Undersøkt ☐ JA ☐ NEI		
Vurdering:		
YTRE KJØNNSORGANER, KVINNE		
Hos ungdom: Vurder pubertetsutvikling (behåringens utbredelse, de små kjønnsleppers utseende, små glatte eller voksne foldet og pigmentert) Kjønnslepper, se etter skade, hevelse, rødme, sykdom. Bemerk ev fremmedmateriale, piercing, omskjæring Jomfruhinnebrenn skader, blodutredelser, gjennomrivninger Eventuelle avvik beskrives	Skisse	Foto
Undersøkt ☐ JA ☐ NEI		
Vurdering:		
SKJEDE OG LIVMORHALS		
Eventuelle avvik beskrives (skader, rødme, hevelse, fremmedlegeme, utflod, ev. forandringer relatert til slimhinnesykdom / infeksjon/ alder)	Skisse	Foto
Undersøkt ☐ JA ☐ NEI		
Vask og hanskeskift foretatt før indre undersøkelse ☐ JA ☐ NEI		
Undersøkelsesinstrument (spekel) fuktet helst med saltvann, er fuktet med: ☐ saltvann ☐ gel/ glidemiddel		
Vurdering:		
PENIS OG PUNG		
Eventuelle avvik beskrives	Skisse	Foto
Undersøkt ☐ JA ☐ NEI		
Vurdering:		
ENDETARMSÅPNING		
Eventuelle avvik beskrives (skader, rødme, hevelse, fremmedlegeme, spenning i lukkemuskel, sykdom, hemoroider, eksem)	Skisse	Foto
Undersøkt utvendig ☐ JA ☐ NEI		
Undersøkt innvendig ☐ JA ☐ NEI		
Vask og hanskeskift foretatt før indre undersøkelse ☐ JA ☐ NEI		
Undersøkelsesinstrument (anoskop) fuktet med: ☐ saltvann ☐ gel/glidemiddel (oftest nødvendig, bruk lite)		
Vurdering:		

Noter hvorfor ikke

**Om ikke alle rutiner er fulgt,
registrer dette og skriv hvorfor avvik fra rutine.**

- Hele kroppen er ikke undersøkt
- Ikke vasket før indre undersøkelse
- Ikke tatt prøver fra cervix
- Fordi pasient var sliten / ikke ønsket det / ville bli fort ferdig

Oversikt medisinske prøver og behandling

Side 9

I stedet for å sende med kopier av prøvesvar fra laboratoriet:

- Lag et resyme
- Dersom kun svar fra akuttundersøkelsen: formidle at kontroller er nødvendige for vurdere smitte ved hendelse

PRØVETAKING OG BEHANDLING

RUSMIDDELPRØVER		TATT	IKKE TATT	Dato, klokkeslett
RUSMIDLER / LEGEMIDLER	Blod til rusmiddel undersøkelse			
	Urin til rusmiddel undersøkelse			
	Rusmiddelprøve sendt til analyse			

MEDISINSKE PRØVER		TATT	IKKE TATT	Resultat
GRAVIDITET	(HCG test i urin)			
SEKSUELT OVERFØRBAR SYKDOM	Klamydia			
	Gonoré			
	Hepatitt B			
	Hepatitt C			
	HIV			
	Syfilis			
ANNET, HVA				

NB! MEDISINSKE PRØVER MÅ GJENTAS FOR Å AVKLARE EV SMITTE/ GRAVIDITET

MEDISINSK BEHANDLING		GITT	IKKE GITT	Hva
BEHANDLING GITT	Mot klamydia			
	Mot graviditet			
	Hepatitt B-vaksinasjon påbegynt			
	HIV-profylakse gitt			
ANNET, HVA				
				Tidsrom
SYKMELDING				
ERKLÆRING TIL SKOLE				

Oppsummering og noe vurdering

Side 10

- Protokollen er omfattende;
lag sluttsammendrag her – eller skriv
en friteksterklæring
- Ikke alle mottak skriver resymé
- Mange mottak får lite trening i å
vurdere
- Alle bør gi grundige
grunnbeskrivelser og skille ulike
typer skademekanismer
- Ikke vurder mer enn du anser deg
kompetent til

OPPSUMMERING / SAMMENFATNING

Følgende punkter skal kortfattet dekkes:

1. Alder, kjønn, tid fra angitt overgrep til undersøkelse.
2. Undersøkt følelsesmessige tilstand / stressreaksjoner som er observert under undersøkelsen, ev også hva som er angitt
Tejn på rusmiddelpåvirkning, og om rusmiddelprøver er tatt.
3. Funn på kropp og klær, med henblikk på spor etter den voldtvang som er oppgitt (inkludert ledsagersymptomer og funn ved
hodeskade/halsgrep).
Resymé av hvilket tøy som er sikret, og hvor fra kroppsoverflate sporprøver er sikret.
4. Funn ved kroppsåpninger og hvor / hvilke sporprøver som er tatt for å dokumentere seksuell kontakt
5. Hvilke prøver er tatt mht sykdom eller graviditet, og hvilke kontroller/ lidsforlop behøves for å avklare dette.
Behandling, ev henvisning og ev. sykmelding.

Hvis politi/påtalemyndighet stiller spesifikke spørsmål i et mandat, f. eks om skadene passer med undersøkt forklaring, eller alvorlighetsgrad/farlighet av skader inkludert hodeskade/halsgrep, skal denne vurderingen utformes som en legeerklæring iht. nasjonal mal for klinisk rettsmedisinske legeerklæringer.

1. ... år gammel kvinne/mann/annet som undersøkes .... timer/døgn etter angitt overgrep

2. Sammenfatning av den følelsesmessige tilstand / stressreaksjoner

3. Sammenfatning av funn ved inspeksjon av kropp, hvilket tøy som er sikret og hvor fra kroppsoverflate det er sikret sporprøver

4. Sammenfatning av funn ved inspeksjon av kroppsåpninger og hvor fra kroppsåpninger det er sikret sporprøver

5. Sammenfatning av medisinsk behandling

Oppfølging: Informativt mht. konsekvenser

Side 11

Ikke alle mottak har oppfølgings- tilbud

Hvis oppfølging:

- Lag resyme
- Beskriv etterreaksjoner og andre konsekvenser
- Fremhev pas. ressurser
- Vis til spesialistvurdering dersom henvist
- Stort spekter av vanlige reaksjoner

RESYMÉ MEDISINSKE PRØVESVAR

RESYMÉ OPPFØLGING

Har det vært oppfølging ved mottaket? JA NEI
Hvis ja, hvilken type og når?

Har pasienten vært henvist til oppfølging annet sted? JA NEI
Hvis ja, hvilken type og hvor?

Fra oppfølging ved mottaket kan følgende resymeres om forløpet:

Legeerklæring - friteksterklæring

- En **sakkyndig uttalelse** om medisinske forhold, skrevet etter oppdrag (mandat) fra politi, statsadvokat eller domstol, til bruk i etterforskning eller for å forevises i domstol
- Leger ved overgrepsmottak er i rettssak vanligvis enten vitner eller partsoppnevnte sakkyndige vitner siden de belyser saken på påtalemyndighetens bestilling

Mandat

Rettsapparatet ønsker medisinsk hjelp til å avklare:

- Vold, tvang
- Ev. nedsatt motstandsevne
- Passer funnene med historien?
- Alternative forklaringer?
- Seksuell kontakt
- Når kan dette ha skjedd?
- Farlighet/skadealvor
- Risiko for varige mén

F. eks.: «Funn sammenholdes med forklaring fornærmede har gitt om hendelsen forut for undersøkelsen»

Mandat

Viktige presiseringer å ta med:

- Samtaler med pasient er ikke avhør
- Journal for behandlingsformål inneholder oftest et ekstrakt av hva som er sagt
- Hendelsesforløp slik mottakende personell oppfattet det
- Pas. har ikke lest journal eller erklæring før utlevering, ikke påpekt ev. misforståelser
- Vi kjenner ikke ev. vitners / motparts forklaring

Klinisk rettsmedisinsk legeerklæring

- **Bakgrunnsinformasjon:**
  - Fortrinnsvis skriftlig, oppgi kilde:
  - Fra oppdragsgiver
  - Fra undersøke (presiser at det er slik helsepersonellet oppfattet det)
- **Undersøkelse:**
  - Omfang
  - Observasjoner og funn
  - OBS! Objektiv beskrivelse, ikke tolkning
  - Billedokumentasjon; foto, skisser
  - Ev. tilleggsundersøkelser og –resultater
- **Konklusjon:**
  - Tolkning og vurdering iht. mandatet
  - Basert på foran dokumenterte premisser
- **Underskrift: Navn, tittel og kontaktinformasjon**
- **Kopi sendes til Den rettsmedisinske kommisjon!**

Klinisk rettsmedisinsk legeerklæring

- NKLM har utarbeidet en ny nasjonal mal for klinisk rettsmedisinsk legeerklæring med veiledning
- Arbeidsgruppe med deltakere fra flere mottak og DRK
- Sendt bredt på høring
- Veiledningstekst skal bli interaktiv digitalt verktøy
- Tilgjengelig via NKLM nettsider

Nasjonal mal for rettsmedisinsk legeerklæring overgrepssaker

Her finner du nasjonal mal for oppsett og innhold i en rettsmedisinsk legeerklæring. Denne er veiledende og det er mulig å endre ved behov for tilpasninger. Veiledningen gir forklaring til punktene og forslag til tekst og følgedokumenter. Her finner du et eksempel med forslag til tekst med forklaring om overgrepsmottak som kan vedlegges legeerklæringen. Teksten må tilpasses det som er relevant å beskrive om ditt mottak og de som arbeider der.

Mal →

Veiledning →

Eksempel - Generell informasjon om Overgrepsmottaket →

Skadevurdering og besvarelse av mandatet i tre trinn:

Grunnvurdering i rettsmed. protokoll

A. **Klassifisere** enkeltskadene basert på utseende/beskrivelse, f.eks. at skaden er en bloduttredelse, overhudsavskrapning, stikksår, skjæresår, forfrysning, forbrenning.

B. Eksempler på **mulige skademekanismer** f.eks.:

- Stumt traume som f.eks. trykk, støt, gnidning, skrap.
- Skarpt traume som f.eks. stikk, skjæring, kutting med skarp gjenstand.
- Termisk skade som f.eks. forfrysning, forbrenning.
- Kjemisk skade som f.eks. etseskade med syre.

Aldersvurdering av funnene kan gjøres her, ev. samles under **trinn C**.

C. Der det foreligger et **mandat** f.eks. om å sammenholde funnene gjort ved undersøkelsen med fornærmedes forklaring forut for undersøkelsen, gjøres dette etter trinn A og B, f.eks.:

- Funnet kan passe med et hendelsesforløp som forklart.
- Funnet kan passe med fremstillingen.
- Funnet kan passe med undersøkte forklaring om...

Legeerklæring fritekst

Grad av sikkerhet/usikkerhet

- De tre trinnene A, B og C har ulik grad av sikkerhet/usikkerhet.
- Vi kan med **høy grad av sikkerhet** vurdere at et funn f.eks. er en bloduttredelse (trinn A).
- Vi kan med **ganske høy grad av sikkerhet** vurdere at bloduttredelsen skyldes en eller annen form for stumpt traume. (trinn B). Vi kan ikke helt utelukke annen årsak til bloduttredelse som blødningsforstyrrelse, ledd i sykdom medikamentbivirkning, osv.
- Vi **kan si noe om** hvorvidt de spesifikke handlingene / omstendighetene som er beskrevet er mulig forklaring for funnene, men det er mange former for stumpe traume kan gi bloduttredelse. Og dette trinn C har høyest grad av usikkerhet.

HUSK! Hvis funn er grundig, systematisk beskrevet: mulig for andre mer erfarne å vurdere, ev. second opinion.

Læringsmål

- Forstå samtidig journalføring mht. pasientbehandling og rettsmedisinsk dokumentasjon
- Kunne bruke Rettsmedisinsk protokoll
- Forstå hvordan dokumentasjonen skal brukes senere
- Forstå hvorfor presisjon er viktig

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN

Innlegget er basert på tidligere kursmateriell utarbeidet i samarbeid med overleger ved
Overgrepsmottaket i Oslo,

Katarina Skjælaaen, Henriette Myhre Waitz, Helle Nesvold og Dina Midttun.